

Nekoliko o pravnih sporih po §-u 1. mal. post.

Zakon o malotah z dne 27. aprila 1873, št. 66 drž. zak. velj v § 1., katere pravne spore je obravnavati v malotnem postopanju, a § 5. piše, katere pravne zahteve je smeti rešiti s tem postopanjem. Določilo le-tega paragrafa velja za slučaje, kedar sta se stranki, v mejah zakonovih, zjedini, da naj se njiju spor obravnava po malotnem redu, a § 1. naravnost zapoveduje, da v sporih gotovega tu določenega značaja mora se obravnavati po tem postopanju. Ni torej dovoljeno, da bi stranki vzeli si kako drugo postopanje, a pustili malotno postopanje. Tako tudi najvišje sodišče.

Velja torej poskus, da pogledamo, kakšne spore ima tu zakon o malotah v mislih.

Zakon v § 1. razlikuje z odst. 1): pravne spore o določenih vsotah do 50 gld., — a z odst. 2): pravne spore o drugih rečeh.

Kolikor se tiče pravnih sporov v odst. 1.), vidi se določilo zakonovo tako jasno in razločno, da ga skoro ni moči zgrešiti. Zakonodavec tu govori le o sporih za „določene denarne vsote“, a ne pravi: za „plačilo določenih denarnih vsot“. Iz tega izhaja, da ne bi bilo pravilno tolmačiti zakon tako, da je po § 1. odst. 1. obravnavati malotno le tožbe na plačilo. Ta razlaga bila bi pač pretesna. Tudi odstop, zastarenje ali drugačen premin določene denarne tirjatve je lahko, kakor plačilo, predmet pravnemu sporu o določeni denarni vsoti. Pod odst. 1. spadajo zato tudi takšni spori, kateri se na naznačeni ali podobni način našajo na določene denarne tirjatve, zlasti zato, ker jih zakon sam ne izločuje iz malotnega postopanja.

A imeti je zlasti pri zastarenji v čisljih to, da ne sme iti za nič drugega več, nego zgol le za tirjatev. Kajti, ako je tožbena tirjatev zastavno-pravna vknjižena, in ako se zraven zahteva privolitve v izbris te zastavne pravice, onda raztega se spor sočasno na zastavno pravico, torej na stvarno pravico. A takšne tožbe odkazuje § 52. jur. nor. pred realno sodišče, češ, da jih je moči le pri le-tem vlagati. Tu bi ne bilo obravnavati po ma-

lotnem redu, ker § 4. tega zakona določno pravi, da določeb njegovih ni uporabljati na tožbe, ki so izključljivo oddeljene realni sodni oblasti. V praksi se čestokrat primeri, da kedo toži na priznanje zastarenja kake tirjatve, ki ne dosega 50 gld., zraven pa tudi, da je privoliti v izbris zastavne pravice, katera je za to tirjatev zapisana v javni knjigi. Tu pa je predmet sporu z jedne strani denarna tirjatev in njen obstoj, z druge strani pa njen akcesorij, zastavna pravica, torej vsota denarja in stvarno pravo. A glede na to, kakor rečeno, da tožbe zaradi takšne stvarne pravice spadajo pred sodišče realno in da jih § 4. mal. post. izločuje iz pristojnosti malotnega sodnika, zato jih ni moči obravnavati v malotnem postopanju.

Kedor bi protivno trdil, češ, da takšen spor teži poglavitno na priznanje zastarenja tirjatve in da privoljenje v izbris zastavne pravice je gola posledica zastarenja, našel bi težko kaj pristašev. Pomisliti je namreč, da priznanje zastarenja tirjatve nima kaj pomagati tožitelju zaradi § 469. obč. drž. zak., ako ni privoljenja v izbris, pomniti zlasti tudi to, da ta takoiimenovana posledica zastarenja tirjatve, ta premin zastavne pravice in privoljenje, da se izbriše, ostane venderle predmet spora in je zagadatelj tudi predmet sodnikovega izreka, tako da sodišče odločuje o stvarni pravici, držéči se nepremičnine. In § 52. jur. nor. ne razlikuje ničesar v tem pogledu, prosto pišoč, da tožbe sploh, katerim je predmet stvarna pravica do nepremičnine, spadajo pred realno sodišče. Zatorej tudi ne bi bilo prav, če bi se uvedenje malotnega postopanja v takih sporih s tem obrazložiti hotelo, ker se je tožitelj v tožbi ponudil, da za predmet spora vzame vsoto do 50 gld.; takšna ponudba je zakonu protivna (cit. § 4) in ni torej smeti nanjo ozirati se. Sicer pa pri takšnem sporu gre „za določeno vsoto“, ne pa „za drugo reč“, a le tu je moči storiti rečeno ponudbo.

Drugi oddelek malot sestavlja se po §-u 1. odst. 2. iz pravnih sporov „v drugih rečeh“. Tudi tu je z zakonom vred razlikovati dve vrsti: spore v drugih rečeh (ne za določene vsote denarjev), kedar se namesto njih v tožbi lahko išče tudi vsota denarjev ter se v to ime ne zahteva čez 50 gld., — in spore v drugih rečeh, kedar tožitelj v tožbi izrecno pove, da se za vselej s tako vsoto denarjev zadovolji.

Pri prvi vrsti sporov mora torej tožbena zahteva biti prikladna v alternativno prošnjo in misliti je, da mora tožbena prošnja obsegati zahtevo, naj se pripozna denarna vsota. Ta določena denarna vsota je namreč tisto, kar tožbo stori godno za malotno postopanje. Če bi se tožbena prošnja mogla nanašati zgolj na reč samo, potem bi ne znali, zakaj zakon koj za to vrsto sporov ustanavlja drugo, naslednjo vrsto. Zakon prav jasno razlikuje dve vrsti slučajev, drugo poleg druge („wenn . . . sich eignet und . . . gefordert wird“, — „oder wenn . . . sich erbietet“). Prva vrsta obsega torej drugačne reči, nego li druga, zlasti je v drugi govor o rečeh, katere niso godne, da bi se namestu njih v tožbi denarji zahtevali, torej niso prikladne v alternativno prošnjo. Nek pisatelj opozarja tu na §§ 1. in 15. zakona, ki je sočasno z malotnim izdan bil, namreč o opominjalnem postopanju z dne 27. aprila 1873, št. 67 drž. zak. § 1. govori „o potirjanji denarjev“ in o potirjanji „drugih nadomestnih rečij“, § 15. pa pravi, da se dolžnik lahko iznebi zvršila, če plača toliko v denarjih, kolikor je povedano v plačilnem povelji. Iz tega vsega pisatelj izvaja, da se navedeni odstavek 2. mal. zak. v svoji prvi vrsti nanaša na stvari nadomestne, a v drugi da ima v mislih stvari nenadomestne.

Toliko pa je tudi gotovo, da tožbena prošnja pri takih sporih ni da bi morala obsegati zgolj zahtevo, naj se prisodi vsota denarjev. Nego pojem „alternatives Begehren“ govori za to, da obe zahtevi, in sicer zahteva, naj se prisodi stvar, in tudi zahteva, naj se prisodi denarna vsota kot cena te stvari, lahko stojita druga poleg druge. In tū bode potem tudi razsodba izrekla alternativno zavezanost toženčevo.

Malotnim sporom o „drugih rečeh“, kedar tožitelj v tožbi izrecno pove, da se za vselej z vsoto do 50 gld. zadovolji, — druga vrsta sporov po §-u 1. odst. 2. mal. zak. — je lahko predmet katera reč koli, ki se nahaja v pravnem prometu, samo da ne spada spor v prvi oddelek sporov tega paragrafa ali med tiste, ki jih po § 4. mal. zak. sploh ni rešiti v tem postopanju.

Obseg tega ustanovila je zlasti jasen, ako se zraven pomisli § 5. mal. post. Z njima daje zakon strankam pripomoček, da se v svojih sporih poprijemajo tega, v pravem pomenu besede ustnega in neposrednega postopanja, pripravljajočega pot občnemu sodnemu redu, na temelj neposrednosti postavljenemu.

Pri slučajih, kateri semkaj spadajo, ne gre trditi, da bi se morala vsota, katero hoče tožitelj vzeti kot odpravo, omenjati v tožbeni prošnji. Tega zakon ne veli, pač pa hoče, da se v tožbi stori ponudba. Tega tudi treba ni, ker uže pojem odprave sam pove, da toženec tožbeno zahtevo lahko od sebe odpravi, ako založi odpravo. V tem so si zložni vsi pravniki. Drugo je vprašanje, do katerega stadija spora, ali morda tudi v eksekuciji, se toženec lahko oprosti od tožbe, ko založi odpravo.

Po §-u 15. zakona o opominjalnem post. utegnilo bi se misliti, da je toženec tudi še v eksekuciji upravičen založiti odpravo in stroške pravde, da se s tem iznebi zvršila. Ali zoper ta nazor govori pomislek, da je ta § 15. specijalno ustanovilo, kateremu ni nič podobnega, torej izjemno ustanovilo. Treba je je torej uporabljati le na slučaje, za katere je bilo postavljeno, ne pa za spore v malotah, ker zakon za nje takega ustanovila ne pozna niti se nanje poziva. Nego reč, za katero se odprava jemlje, predmet je sporu in njegovi razsodbi. Tožencu se je držati razsodbe, ta pa more obsegati zgolj in samo reč, a ne zahteva od toženca nikdar odprave namestu nje, ker tega itak ni bilo v tožbeni prošnji. Iz tega izhaja, da je odpravo moči položiti tako dolgo, dokler spora ni završila sodba.

Uprav to, da se toženec, založivši odpravo, lahko iznebi tožbene zahteve, drži tožitelje v primernih mejah, da bi ne zlorabili pravice, katero jim ta zakon nudi. Ako tožitelj sporni predmet prenizko ceni, da tako pride do malotnega postopanja, onda naj ima toženec pravico, da zastavi pot, založivši odpravo, da s tem stori konec sporu, ga odpravi, tožitelj pa naj ga ne sme več po pravu obnoviti, da bi reč samo skusil dobiti si, ker grozi mu „exceptio rei judicialiter finitae“. Morda pa toženec sploh noče pripoznati tožbene zahteve, morda ima zoper njo važne ugovore in bi torej ne kazalo mu založiti odprave. A tn odpravo lahko založi samo pod pogojem, če bi v sporu podlegel. Saj pogoj ta ni izločen po zakonu, niti ni protiven pojmu odprave. Pogoj pa je odlagalen, tako da začne kazati svojo moč, kedar nastopi pridržana okolnost. Vsekakor bode torej tožitelj dobro pomislil, ali naj ostane pri tožbi, ali pa ne ponovi rajši spora o reči sami.

Iz sodno-zdravniške prakse.

Piše med. dr. Fran Zupanc.

(Dalje.)

Ako najdemo poškodbo, ki je morala pojedinca takoj nezmožnega storiti še za druga dejanja, n. pr. razdrobljeno glavo, bila je taka poškodba gotovo zadnja. Naletimo pri dotičnem mrliču še na drugo tako rano ali na okolnosti, iz katerih smemo sklepati, da je bila druga, a ne naravnost smrtna poškodba pozneje storjena, takrat gotovo nimamo opraviti s samomorom.

Rekli smo uže, da neprimerno bolj razdevajo strel iz pištol, nego strel iz revolverjev; zategadelj je pri onih neprimerno redkokrat več strelnih ran, nego li pri streljih iz revolverjev, a pri teh tem večkrat, čim manjši je bil kaliber revolverjev, čim manj je torej mogla vplivati sila smodnikova. Dokazujoč, kako malo da morejo čestokrat razdejati mali žepni revolverji, navaja Hofmann nastopni slučaj: Mož s 36 leti strelil je dvakrat na svojo ljubico, a ko mu je pobegnila, strelil je večkrat v svojo glavo. Za tem nabil je zopet revolver, strelil znova v áse in še-le na to se je brezzavesten zgrudil. A čez pol ure je zopet zavest dobil in popolnem okreval, četudi je imel 5 vstrelin na desni strani glave in po jedno na levem senci ter v zatilji; izvlekli so mu 5 krogelj, ki so pa vse zelo pri vrhu tičale v poglavni koži.

Neredkokedaj je način samomora tak, da se kedo požene raz visočino. Onda na koži ne najdemo posebnih očitivnih poškodb, nego samo malih oprask, posameznih krvnih podpluteb in neznatnih ran, — to dokazuje, kako odporna da je koža. Največkrat po takem padci nastanejo še poškodbe na glavi, katera navadno z največjo silo prileti in to sosebnó takrat, ako tla niso posebno ravna in gladka. Zato so pa notranji ustroji tem bolj poškodovani; raztrte ali vsaj razpočene so čestokrat lobanjske kosti, zlomljena so rebra in prav tako tudi hrbtenica in kolk, osobito pa je raztrgano notranje mečje. Ker so vnanji in notranji izvidi lahko popolnoma jednaki, bodisi da je dotični padeč nastal slučajno ali pa iz smrtnega namena, bodisi da ga je povzročila tuja roka, razjasni nam tako vprašanje le redko-

kedaj raztelesenje mrtveca, nego opirati se je na drugotne okolnosti slučajev.

Analogne poškodbe, kakor pri padci iz višočine, nastanejo tudi, ako je bil kedo povožen, smrt, ki se čestokrat pripeti po naključji, a se tudi pogostoma izvoli za samomor. Ker samomorec navadno hoče, da ga vlak povozi, to so poškodbe kolosalne in zmečkani ali pa odločeni so čestokrat celi deli trupla.

Jako poredkem zvrši se samomor tako, da se kedo ob steno zaleti ali s težkim orodjem v glavo udari. Schauenstein pripoveduje o slugi, ki se je s toporom tako silno bil po čelu in temenu, da si je lobanjo razbil, in smrt je nastopila zaradi vnetja možganskih open. Hofmann je raztelesil postarno ženico, katera se je najpreje zabodla v jetra, potem zgrabila kuhinjsko sekirico ter se z njo tako dolgo po čelu in temenu bila, dokler se ni brezzavestna zgrudila. V bolnico prenešena, dobila je zopet zavest, a umrla je po preteku več dnij za gnojekrvnostjo. Da niso takšni slučajji po drugih okolnostih takoj jasni, povzročali bi lahko velike zmotnjave. Navadno se pripetijo pri umobolnih ali pri takšnih, kateri, kakor n. pr. ujetniki, ne pridejo do bolj pripravnih sredstev za samomor; a započele so jih pa tudi uže osebe, katere bi se bile tudi drugače lahko usmrtile.

Preiskovanje krvnih sledov.

Krvne sledove ali madeže, o katerih sumimo, da so nastali zaradi krvi, najdemo lahko na mestu, kjer se je dozdnevno zvršilo hudodelstvo, ali pa na osebah (oziroma njihovih stvareh), ki so sumne, ali ki postanejo stoprav po takih pregledih sumne, da so storile dejanje.

Uže vnanja oblika krvnih sledov, potem mesto, kjer se nahajajo, more nam čestokrat razkriti okolnosti, ki postanejo lahko uprav pomenljive za nadaljno sodno preiskovanje; treba se torej vsikedar na to prav posebno ozirati. Razpravljajoč važnost oblike (vnanjosti) krvnih sledov, pripoveduje Taylor zanimiv slučaj, v katerem je bilo moči zaradi tega misliti takoj na umor, ker je mrtvec s prerezanim vratom imel na n a p l a t i ¹⁾ leve roke odtisek ²⁾ krvave, istotako leve roke.

¹⁾ *Handrücken.* ²⁾ *Abdruck.*

Iz krvnih sledov, nahajočih se drugje nego tam, kjer je ležal mrlič, izvajaš lahko čestokrat mesto, kjer se je vršil zločin, ali kjer je bil kedo napaden in to sosebno tedaj, kedar je moči od takega mesta zasledovati sledove do mrliča, a v tem slučaju nam je premišljati samo še to, je li mogel poškodovanec od tod sam dospeti na prostor, kjer je pozneje ležalo njegovo truplo, ali pa je bil tja prenešen. Kako važni lahko v tem pogledu postanejo krvni sledovi, svedoči naj nastopni slučaj, ki ga je popisal Taylor. Žensko našli so mrtvo na dnu stopnic in raztelesba je pokazala, da je ona v istini umrla zaradi padca, ubila si je bila namreč lobanjo in zlomila hrbtenico. Pregledujoč mesto samo so pa našli na steni nad vrhovno stopnico povse nove krvne sledove, kateri so, soditi po njih svojstvu, mogli le tako nastati, da je sikala kri iz poškodovane odvodnice na steno. In res je bila na mrličih rana na desnem senci, katera je otvorila sènsko odvodnico.¹⁾ Zvedenci so izrekli, da je dobila ženska to rano vrhu stopnic in bila še-le potem raz stopnico v klet pahnjena; poznejše poizvedbe so dokazale istinitost tega mnenja.

Odveč bi bilo naglašati, kako važni so krvni sledovi nog ali odtiski rok, ako jih najdeš na mestu, kjer se je zločin vršil. Taylor pripoveduje, da je bilo nekoč moči iti po sledovih krvavih rok od hiše, v kateri je umorjenec ležal, in sicer ob njej tja zadej do nekega stana; pozneje se je dokazalo, da je v temni noči ob steni tavajoč imenovane sledove zapustil.

Jasno je, da dobijo taki sledovi le takrat napominano važnost, kedar se da sploh izključiti možnost, češ, da so jih zapustile osebe, katere so še-le pozneje, prišle z mrličem v dotiko. Bayard pripoveduje slučaj, ko je krvne sledove zanesel najprvo poklicani zdravnik; stopil je bil v krvno mlako, potem pa šel iz sobe, v kateri je ležal mrlič, v sosedno sobo; na prebivalca te sobe je potem letel sum, da je on zlodejstvo storil.

Lahko je tudi, in to moramo pred očmi imeti, da je znabiti najdene sledove zapustil pokojnik sam. V Taylor-ovi knjigi čitamo, kar je zanimivo, da so našli obešenega moža, kateri pa je imel zevajočo in krvavečo rano na vratu. Zraven v sobi našli so veliko mlako krvi, a v odprtem predalu krvave konopce. Iz

¹⁾ *Schlüßfolgerung.*

tega in tudi iz drugih okolnostij slučaja se je pokazalo, da si je dotičnik najprvo poskušal prerezati vrat, da si je pa potem, ko se mu to ni posrečilo, s krvavima rokama poiskal iz predala konopca, s katerim se je obesil.

Jako velik pomen zadobijo krvni sledovi, ako jih najdeš na tistem, ki je sumen, da je zlodejec, ali pa na njegovih stvareh. Akoprem navadno zlodejstvo zapusti krvne sledove na zločinci, vender ni, da bi to moralo biti vsikedar tako. Zavisno je to od svojstva rane, potem od tega, kako da je zlodejec za časa zločina stal nasproti žrtvi in konečno od zelo mnogih malih okolnostij, katere so slučajno mogle vplivati.

Tudi hodi v tem pogledu v poštev, je li pustil zločinec mrliča mirno ležečega ali ne, potem posebna prebrisanost zločinčeva, previdnost, katero je pri tem imel, dà časih še celo vaja njegova (klavec, mesar). Kakó premeteno se lahko zvrši zločin, kaže nam to, da se je nekoč morilec poprej popolnoma slekel.

Razun na obleki in perilu zločinca, najdemo čestokrat krvne sledove na orodji, katero je slučajno rabil. Znabiti, a vender uprav izjemno redkokrat se zgodi, da bi orodje, s katerim je bila storjena ureznina i. t. d., ne imelo nikakih krvnih sledov. Tudi množina krvnih sledov zavisi od raznih slučajnostij brez ozira na to, da se je čestokrat orodje še le pozneje onesnažilo.

Prav mnogokrat dá se na prvi pogled spoznati, je li sled od krvi nastal ali ne; čestokrat, sosebnó ako najdeš sumne sledove na zločincu ali njegovih stvareh, treba se pa drugotno uveriti o značaji dotičnega sumnega madeža prepričati. V to svrho treba dvojnega: 1. dokazati z drobnogledom prav znamenljiva krvna telesca, 2. dokazati jednako znamenljivo krvno barvilo.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

- a) Določilo § 525 obč. drž. zak. velja tudi za osebne služnosti in ne omejuje ga odst. 2. §-a 1447 obč. drž. zak.**

V pravdi tožiteljev Marka in Barbe J. zoper toženca Janeza K. je okrajno sodišče v K. z razsodbo z dne 10. maja 1889,

št. 2499 odločilo, da se odbije tožbena zahteva razsoditi: Toženec mora zaradi pogodbe z dne 20. avgusta 1883, vknjižene na njegovem posestvu vlož. št. 19. kat. obč. Sp. B., prepustiti in oziroma napraviti tožiteljema novo primerno stanovanje ali pa njima odšteti in nazaj dati znesek 68 gld., ki sta mu ga bila plačala za dosmrtno stanovanje v sedaj pogoreli koči št. 19 v Sp. B. — Razlogi: Toženec je tožiteljema prepustil svojo kočo v dosmrtno stanovanje za 68 gld., napravila se je o tem pismena pogodba z 20. avgusta 1883 in vknjižila na toženčevo posestvo; tožitelja sta takoj šla stanovat v kočo, ki je pa dné 23. septembra 1888 do tal zgorela. Tako pripovedujeta obe stranki. Zoper tožbeno zahtevo se toženec zagovarja, da pogorišča ni on kriv, pač pa je ogenj zanetil tožiteljev šestletni dečko. — Vprašanje je, v katero vrsto pogodb spada omenjena pogodba, kajti četudi sta jo stranki krstili za »najemno pogodbo«, to ne veže sodnika, kateri mora vsako pogodbo presojati po bistvu naredeb, med strankama določenih in domenjenih. Le-ta pogodba ni najemna pogodba, kajti manjka jej določenega časa (§ 1090 obč. drž. zak.) in bistvene določbe §§ 1113 in 1116 ibid. bile bi tu nerabne. A tudi užitkarska pogodba ni, ker tu ni stranke, ki bi si bila, izročajoč imovino, nekaj izgovorila. Nego pogodbo z dne 20. avgusta 1883 je uvrstiti med pogodbe na srečo. Tožitelja sta jo sklenila nadejé se, da bodeta dolgo živela, a toženec nadejé se, da kmalu umrjeta. Če tožitelja kratko živita, je to njuna izguba, a toženčev dobiček, in naopak. Pogodba, s katero obetamo in sprejemamo upanje še negotove koristi, pogodba je na srečo (§ 1267 ibid.). Tu imamo opraviti z odplačilno pogodbo na srečo po smislu §§ 1284 in 1285 ibid. Ker za slučaj, da stvar, od katere zavisi upana korist, premine, ni posebnih določil v obč. drž. zak., torej so merodavna občna pravila o povračilu škode ali o razveljavi pravic in obvez, kedar premine kaka stvar (§§ 1247, 1295, 1296, 1311 in 1447 ibid.) Tožitelja dolžita toženca, da je on kriv pogorišča, češ, da je on branil gasiti ogenj. Tega pa nista dokazala, a bi tudi zadostovalo ne. Pač pa je iz pričevanj izvajati, da je ogenj zanetil tožiteljev sinko, ki je po malomarnosti svojih roditeljev dobil v roke žveplenke. Krivda bi bila torej le na strani tožiteljev. Vsekakor pa, kakor pri golem naključji, premine pogodba, ne da bi mogla pogodnika zahtevati odškodnine drug od drugega ali pa postavljenja v prejšnji stan, zlasti ne, kedar je bila sklenena

pogodba na srečo. Tako je tudi, akoprem je pogodba vknjižena na toženčevem posestvu. Vknjižba sama po sebi še ne more predru-
gačiti določeb obč. drž. zak. glede veljavnosti ali neveljavnosti po-
godeb ali glede odškodovanja; vpisu v zemljiški knjigi je varovati
pravice pogodnikov, a ne samo med njima, nego tudi glede na
tretje osebe.

Na apelacijo tožiteljev je višje deželno sodišče v
Gr. z odločbo z dne 27. nov. 1889, št. 7967 ugodilo zahtevi, da
je toženec dolžan tožiteljema plačati znesek 43 gld. kot delni znesek
tistih 68 gld., katere je bil prejel v dosmrtno stanovanje; odbilo
pa je ostalo tožbeno zahtevo, da bi toženec moral tožiteljema pre-
pustiti, oziroma napraviti novo stanovanje. Razlogi: Toženec
ugovarja, da je pogodbe z dné 20. avgusta 1883 konec, ker ni več
koče št. 19 v Sp. B., in da iz te pogodbe tožitelja ne moreta ni-
česar zahtevati. Gre torej najprvo zato, da se ustanovi značaj te
pogodbe. S to pogodbo je toženec tožiteljema podelil služnost sta-
novanja v svoji hiši za 68 gld. odplačila. Da ničesar ne odločuje,
ako sta stranki pogodbo oznamenili kot najemno pogodbo in tudi,
da je ni moči smatrati kot najemne pogodbe, to je uže razložil
prvi sodnik. Na to pogodbo je torej uporabiti predpise 7. pogl.
II. dela obč. drž. zak. in sosebno predpise §-a 524 obč. drž. zak.
Po le-tem določili preminejo služnosti sploh tako, kakor se konču-
jejo po 3. in 4. poglavji III. dela obč. drž. zak. sploh pravice in
obveze. Po §-u 1447 obč. drž. zak. je s koncem določene stvari pač
konec vseh obvez, celo obveze, povrniti vrednost njeno, in zato je
tudi nedopustno, če tožba poglavitno zahteva, da je napraviti in
prepustiti novo stanovanje, in bilo je v tej točki potrditi odbijajočo
prvosodno razsodbo. Toda zadnji odstavek tega določila pravi, da
mora dolžnik v tem slučaju dati nazaj in povrniti vse, kar je prejel,
da bi izpolnil svojo obvezo, in sicer kot pošten posestnik, a tako,
da si ne ukoristi škodo koga drugega. Zoper to se tudi ni moči
pozivati na § 525 obč. drž. zak., kajti to določilo velja jasno zgol
za zemljiške služnosti, govoreče o konci služnega ali gospodujočega
zemljišča, in tudi je toženec izrekel, da ne mara znova postaviti
pogorele koče. Ako toženec trdi, da je s koncem služnostnega
predmeta tudi preminola sleharna tožiteljev pravica, tega torej ne
opravičuje zakon. Služnostna pravica tožiteljev res da je preminola
kot taka, to je kot stvarna pravica do dosmrtné rabe stanovanja

v hiši št. 19 v Sp. B., a tu gre za služnostno pravico, katero je ustanovila pogodba (§ 480 obč. drž. zak.), in zatorej je ozirati se tudi na dotične pogodbene pravice, a te uravnava § 1447 ibid. Toženec tudi ugovarja, da se je koča vnela po krivdi tožiteljev. Ali tega ni dokazal, ker ni dokazal, da je tožiteljev dečko z žveplenko zažgal hišo in da je žveplenko dobil v roko po krivdi tožiteljev. Dognano je torej, da je toženec tisto, kar je od tožiteljev prejel za podeljeno jima stanovalno pravico, tako nazaj dati dolžan, kakor bi sicer ukoristil si škodo tožiteljev. Le-tá sta pet let imela stanovanje, in zvedenca sta vrednost najema določila s 5 gld. za vsako leto. Toženec bi bil torej drugače za to dobo prejel samo 25 gld. najemščine in mora torej presežek prejetega odplačila v znesku 68 gld., to je 43 gld. tožiteljema nazaj plačati, ker bi si sicer njima v kvaru pomnožil svojo imovino s tem zneskom. A vsega odplačila nista upravičena nazaj tirjati tožitelja.

Na revizijsko pritožbo je potem navišje sodišče z odločbo z dne 4. marcija 1890, št. 1185, povse obnovilo prvo razsodbo.

Razlogi.

Uže nižji inštanci sta prav razložili, da pismene pogodbe, na katero tožitelja opirata svojo zahtevo, ni moči smatrati za najemno pogodbo, in prilega se zakonu mnenje višjega deželnega sodišča, da se kaže kot služnostna pogodba ta listina, po kateri je toženec tožiteljema do njune smrti prepustil rabiti za 68 gl. odplačila njegovo hišo z vsemi stanovališči in z vsemi njegovimi pravicami. Ker pa je koča, v katero sta tožitelja prišla 1883. l., dne 23. sept. 1888 do tal pogorela, vpraša se, česa sta zategadelj upravičena zahtevati od toženca tožitelja, ki sta uže 1883. l. bila plačala za služnost 68 gld. Da bi bil toženec kakorkoli zakrivil pogorišče, tega tožitelja sama ne trdita. Uporabiti je torej zakonova določila o konci služeče reči. Tu določa § 525 obč. drž. zak., da konec služnega ali gospodujočega zemljišča ustavi služnost, da pa služnost zadobi zopet svojo moč, kedar se v poprejšnji stan postavi zemljišče ali pa poslopje. Ako višje deželno sodišče meni, da to določilo velja le za zemljiške služnosti, a ne tudi za osebne servitute, to nima v zakonu, na kar bi se oprlo, ker imamo tudi pri osebnih služnostih služno zemljišče ali poslopje, če tudi ni gospodujočega,

Iz §-a 525 obč. drž. zak. pa izhaja, da tožiteljema pristojna le pravica zvrševati stanovalno služnost v koči št. 19 v Sp. B., ako bi jo toženec znova vzgradil, ali če bi jo tožitelja sama hotela vspostaviti po §-u 483 obč. drž. zak. Drugega ne moreta iskati od toženca, zlasti ne moreta zahtevati, naj kočo znova vzgradi, kajti to je protivno pojmu služnosti, katere je zgolj pripuščanje in opuščanje, niti ni, da bi mogla od njega tirjati, naj jima nekaj ali vse povrne, kar sta plačala za podelitev služnosti, ker toženec je to, za kar je odplačilo prejel, popolnem izpolnil, namreč prepustil kočo tožiteljema v dosmrtno stanovanje in dovolil, da se je ta pravica tožiteljema v prid vknjižila na njegovo posestvo; zlasti, ker v pogodbi še druge obveze ni prevzel, pač pa se je tožitelj Marka J. izrecno zavezal, da bode na koči karkoli na svoje stroške popravljjal in vse davke in doklade plačeval. Ker je torej toženec vse izpolnil, za kar je prejel 68 gld. odplačila, onda ni moči trditi, da si je ukoristil škodo tožiteljev, ko se je ustavila služnost zaradi konca njegove koče. Nego to, da je koča pogorela, znači se kot naključje, ki zadeva tožitelja po § 1311 obč. drž. zak., ker se je pripetilo v njiju imovini, namreč v njiju upravičenosti, da smeta zvrševati služnost stanovanja.

b) Rejna pogodba.

Na tožbo Josipa R. proti Andreju G. in Mariji G. zaradi 120 gld. je okrajno sodišče v B. razsodilo: Prvotoženec je dolžan plačati tožitelju 120 gld. cene za voliča, katera je bil od njega v rejo vzel, nepogojno, drugotoženka pa „in solidum“ isto kakor prvotoženec, ako ne priseže, da ni res, da bi bil tožitelj Andreju G. in Mariji G. dal dva voliča v rejo takó, da ju prodasta in tožitelju izročita dogovorjeni znesek 120 gld. in polovico dobička, nadalje da ni res, da bi Marija G. izrecno obljubila nerazdelno izpolniti to obvezo. Razlogi: Tožitelj trdi, da je dne 17. februarja 1887 zakonskima Andreju G. in Mariji G. dal dva voliča v rejo tako, da morata toženca ta voliča zadnji čas do 17. februarja 1889 prodati in iz skupila dogovorjeno ceno 120 gld. ter polovico, kar bode več skupila njemu plačati, potem, da sta se oba toženca nerazdelno zavezala izpolniti to rejno pogodbo. Ker toženca do vložitve tožbe voličev še nista prodala, toži ju za ceno, pridržujoč si,

da bode pozneje zahteval dobička. Toženca oba tajita, da bi bila rejna pogodba sklenena za čas, namreč s pogojem, da morata voliča biti do dne 17. febr. 1889 prodana in cena plačana; toženka pa še posebe ugovarja, da ona sploh ni s tožiteljem sklenila nikake rejne pogodbe. Vpraša se najprvo, kakšen pravni pomen ima rejna pogodba, in, ali je tist, kedor v rejo dá, upravičen tirjati dogovorjeno ceno. Po vsej svoji prirodi je rejna pogodba družabna pogodba po smislu 27. pogl. obč. drž. zak.: kedor v rejo dá, vloži za glavnico vrednost v rejo dane živine, tukaj torej vrednost voličev v znesku 120 gld., a tist, ki v rejo vzame, vloži svoj trud in svoje potroške, ko streže in krmi živino; in kedar preneha družba, imata vsaka stran polovico dobička. Po § 1188 in 1212 obč. drž. zak. veljajo naj glede družabne imovine, glede uprave z njo in glede razveze družbe, kedar ni drugega v družabni pogodbi določenega, določila obč. drž. zak. o vkupnosti lastnine in zlasti § 850 obč. drž. zak., a po tem je upravičen vsak deležnik zahtevati, da se razveže vkupnost in da se mu izroči njegov vlog, to pa vsak čas, samo ne o nepravem času. Ker toženca samo ugovarjata, da je le-ta tožba bila vložena prezgodaj, a ne trdita, da je bila vložena o nepravem času, ker pa je čas reje z dnem vložitve, to je z 19. marcijem 1889 gotovo uže dotekel, onda tožba nikakor ni prezgodaj vložena niti neutemeljena, kolikor meri na poplačilo priznane dogovorjene cene, znašajoče 120 gld. Bilo je prvotoženca obsoditi nepogojno, drugotoženko pa s spoznano sprejeto prisego, ker priče prisežnega stavka niso potrdile, a tudi protivnega niso govorile.

Višje deželno sodišče v Gr. je to razsodbo z dné 31. avgusta 1889, št. 8732 z odločbo z dne 6. novembra 1889, št. 9228 predručilo ter odbilo za sedaj tožbeno zahtevo. Razlogi: Prvi sodnik je pravno bistvo rejne pogodbo prav določil, češ, da je družabna pogodba, in potrditi je vprašanje, je li tu dana družabna pogodba. Zakonovo določilo, da se med člane razdelita dobiček in izgubiček po dogovorjenem ali z zakonom ustanovljenem razmerji, ne izločuje tega, da tist, ki v rejo vzame, povrne tistemu, ki v rejo dá, prvotno dogovorjeno ceno v rejo dane živine v vsem znesku in ne glede na pričakovano prodajno ceno, kedar družba preneha, kajti to prvotno določeno ceno smatrati je za glavnico. Po § 1192 obč. drž. zak. ostane glavnica lastnina tistega, ki je k njej vložil, razun tedaj, kedar se je vrednost dela pritegnila k glav-

nici in se je vse izreklo za vkupno blagó; te izime pa niti ne trdita toženca. Kedar je družbe konec, lahko torej družabnik gotovino, katero je vložil, tirja nazaj od tistega družabnika, kateri je glavnico, oziroma družabno imovino prevzel. Zaradi tega določila torej ne izgine pravno bistvo družbe, opravilo ne nastane kupna pogodba, toženca nista postala lastnika živinčet, v rejo danih, zlasti ne, ker bi se tu nikakor ne zlagali pogoji po zakonu v § 354 obč. drž. zak. gledé lastnine kot pravice v subjektivnem pomenu. Če pa se priznava pravni obstoj družabne pogodbe, to ima tožitelj le pravico zahtevati, da se mu izpolni pogodba, t. j. zahtevati, da se voliča prodasta in da tako iz skupila dobi svoj vlóg t. j. 120 gld. prvotno dogovorjene cene, pa da se dobiček, če ga je kaj, razdeli po dogovoru. Predno voliča nista prodana, pa ni moči smatrati, da je družabna pogodba razvezana in pred to razvezo tožitelj nima pravice, da bi zahteval povračila vrednosti svojega vloga, in to izhaja iz jasnega določila §§ 1199 obč. drž. zak. Ker torej tožitelj nič ne trdi, da bi voliča bila uže prodana, in ker tega tudi ni uvideti iz pravné obravnave, zato se prezgodaj zahteva plačilo cene 120 gld. in je zahtevo dilatorno odbiti; tožitelju pa pristojna le pravica, zahtevati, da se obistini ta prodaja in razveže družba. Izpodbijano razsodbo je bilo torej predrugačiti pa odbiti tožbeno zahtevo.

Višjesodno to odločbo je najvišje sodišče z odločbo z dné 12. febr. 1890, št. 1804 potrdilo iz nastopnih razlogov: O tožiteljevi reviziji je soditi samo na podlogi poprejšnje obravnave (§ 7 dv. dek. s 24. okt. 1845, št. 906 zb. pr. zak., §§ 257 in 260 obč. sod. r.). Zategadelj se ni ozirati na plačilo, katero se je zgodilo po navedbah revizijske pritožbe potem, ko je izišla prvosodna razsodba. Tako tudi ni, da bi se sklicevalo in oziralo na krajevni običaj, kateri naj bi pripomogel razlagati zadevno pogodbo. Zatorej grè tu samo za to, je li obdržati prvo, tožbeni zahtevi nekaj nepogojno, nekaj pogojno ugajajočo razsodbo ali pa drugo razsodbo, ki začasno odbija tožbo. Iz tega, kar stranki navajata, izhaja, da se je res sklenila tako-imenovana rejna pogodba. Poprejšnji inštanci sta sodili to pravno opravilo kot družabno pogodbo (§ 1175 obč. drž. zak.) in sta to jako primerno utemeljili. Neosnovano je, če se trdi, da je pogodbi pripisovati svojstvo kupne pogodbe. Po omenjeni pogodbi in po izročenji zadevnih dveh voličev ni dobil do njiju lastninske pravice toženec Andrej G., niti sotoženka Marija G.,

ako bi tudi ta pogodbo sklenila s tožiteljem, kar pa ni dokazano. Iz pogodbe ni pristojala tožencu, ali tudi obema tožencema pravica, da bi po svoji volji ravnala z voliči, nego ustanovljena je bila zaveza, prodati vola in na to njiju lastniku, tožitelju, odšteti domenjeno ceno v znesku 120 gld. in tudi polovico doseženega dobička. Ako bi se bila prodaja morala, kakor trdi tožitelj, po dogovoru izvršiti v dveh letih, namreč najkasneje do dne 17. febr. 1889, onda tožitelj ni bil upravičen, zahtevati kar po preteku tega časa, da mu toženca plačata navedeni znesek. Res se po § 1205 obč. drž. zak. družba sama razpusti, kedar preteče čas, za kateri je bila sklenjena. Ali, dokler se ne izvrši opravilo, ki je bilo družbi predmet, to traja družabna vez še nadalje. Ako naj pravno dejanje, od katerega zavisi izvršenje opravila, stori kak družabnik in ako je on mudljiv, onda ga sodružabnik samo lahko prisili, da to stori. Zato in iz drugih prikladnih razlogov, katere navaja viš. dež. sodišče, je tožba prezigodnja in bilo je potrditi višjesodno razsodbo.

c) Motitev posesti po posrednih nasledkih izvrševane lastninske pravice (§§ 364, 339, 329 obč. drž. zak.).

Okrajno sodišče v Z. je s konečnim odlokom z dne 1. decembra 1889, št. 6186 spoznalo: Toženec dolžan je priznati, da ima tožiteljica zadnjo dejansko posest parcel št. 132. in 133. kat. obč. D., motil jo je v tej posesti, ker je dne 21. okt. 1889 po svoji parceli št. 143 izkopal 60 korakov dolg, blizu čevelj širok in tako globok jarek, da se po njem iz višave deroča voda z deročim peskom vred skoro vsa razliva na parceli št. 132. in 133., ne sme je torej več motiti in mora stvar v poprejšnji stan postaviti. Razlogi: Toženec priznava, da je na svoji parceli št. 143. izkopal jarek, da se zaradi njega na parceli tožiteljice št. 132. in 133. odteka več vode nego prej, da se izliva deroča voda s peskom vred v nji in da torej to ovira uživanje teh parcel. A ugovarja pa, da tožiteljčine posesti ni motil, češ, da je lastnik parcele št. 143. kat. obč. D. in sme s svojo lastnino storiti, kar hoče. — Parceli št. 132. in 133. kat. obč. D. sta samo v posesti tožiteljice (§ 312. obč. drž. zak.). To priznava toženec, in tožiteljica sme torej brez odgovornosti svoji parceli rabiti in uživati (§ 329. ibid.), a po § 339. ibid. ne sme

nihče tuje posesti motiti. Lastninsko pravico smeti je le zvrševati, dokler se ne kratijo tuje pravice (§ 364 *ibid.*), in le tist lastník, ki svoje pravo zvršuje v pravnih mejah, ni odgovoren za škodo, učinjeno komu drugemu (§ 1305 *ibid.*). Na sosednih zemljiščih je torej lastninsko pravico le tako zvrševati, da je moči tudi sosedno zemljišče neovirano uživati. Iz lokalnega ogleda in priznanja strank pa izhaja, da se zaradi nakopanega jarka mnogo vode s peskom vred izliva na zemljo tožiteljice, da je torej ta ovirana v posesti parcel št. 132 in 133, da jih ne more uživati kakor do sedaj, ker se uže po zakonih prirode mora zaradi jarka več vode izlivati na njeni parceli, nego do sedaj. Po smislu § 2. ces. uk. z dne 27. okt. 1849, št. 12. drž. zak., je torej tožiteljica popolnem upravičena, zahtevajoč, da more svoji parceli uživati kakor do sedaj, in da se poprejšnji stan zopet ustanovi, ker se je stanje samooblastno predrugačilo.

Višje deželno sodišče v Gr. je z odločbo z dné 29. januarja 1890, št. 1180, tožbeno zahtevo odbilo iz nastopnih razlogov: Ni prepira o tem, da je toženec izključljiv posestnik parcele št. 143 kat. obč. D. Tožiteljica pa ni trdila, da jej glede parcele pristojna kaka pravica, zlasti pravica, da bi smela zahtevati, naj toženec opušča, kar bi sicer bil upravičen storiti kot lastnik te parcele. Tožiteljica celo ni trdila, da je kedaj kako tako pravico zvrševala, da ima torej posest njeno. Dejanje, katero tožiteljica smatra za motitev posesti svojih parcel št. 132. in 133. kat. obč. D., je to, da je toženec izkopal jarek na svoji parceli 143, katera v prirodi višje leži. Toda toženec s tem ni zakrivil nikakega seganja v tožiteljčino posest (§ 329 obč. drž. zak.). Da je zaradi tega jarka deževnica začela po fizikalnem zakonu drugače teči, in da dejanje toženčevo, katero neposredno ne sega v tožiteljčino posest, ima posredno slabe nasledke za zemljišče tožiteljice, to nikakor ne dela dejanja toženčevega za motitev posesti, ker manjka jej znak samooblastja, brez katerega motitve posesti ni moči misliti (§ 339 obč. drž. zak.). Ker torej tožiteljica ni bila motena niti v posesti stvari, kajti toženec vanjo ni segal, niti v posesti pravice, kajti takšne tožiteljica celo trdila ni, onda bilo je tožbeno zahtevo odbiti in prvosodno odločbo predrugačiti.

Na revizijski rekurz je najvišje sodišče z odločbo z dné 1. aprila 1890, št. 3751, prvosodni odlok obnovilo. Razlogi:

Po sodnem lokalnem ogledu in toženčevem priznanji je dognano, da so poprej izpodnebne padavine razlivala se iz večine po jarku *E.* oglednega obrisa proti vzhodu parc. št. 143 toženčeve, da se pa sedaj, ko je toženec na tej parceli izkopal zadevni jarek *A—B*, izliva skoraj vsa z višjega sveta deroča voda na parceli tožiteljice in tu tudi pušča dokaj peska. Po § 364 obč. drž. zak. je lastninsko pravico zvrševati smeti samo toliko, kolikor se s tem ne sega v pravice koga drugega. Tu pa tožiteljica mora zaradi tega, ker je toženec na svoji parceli št. 143. jarek izkopal, trpeti te slabe posledke, da prideta njeni njivi pod vodo in pod pesek ter se tako seveda zmanjša dohodek iz njiju. Tako pa je motena dosedanja mirna tožiteljčina posest prav gotovo. Toženec, izkopavši jarek, odvaja vodo s svoje parcele na tožiteljčini parceli, izkazal pa ni, da ima on posest te služnosti in zato je tožiteljica bila po § 339. obč. drž. zak. upravičena, da je zoper to samooblastno seganje toženčevo v njeno posestno območje poklicala sodnika na pomoč, katero jej je prvi sodnik tudi po vsej pravici dodelil.

d) Sedež vodstva rudniškega društva ni merodaven za rudarsko-sodno pristojnost (§ 65., 66., 49., 50. ces. pat. z dne 30. nov. 1852, št. 251 drž. zak.)

V. B. prosi zoper »dalmatinsko premožko društvo« s sedežem v Trstu, da bi se določil narok po § 63. konk. r., in potem otvoril konkurz. Dež. sodišče v Lj. zavrne prošnjo zaradi nepristojnosti po smislu § 58. konk. r., ker iz poizvedeb, po c. kr. revirnih rudarskih uradih v Ljubljani in Zadru z dopisi z dne 16. in 19. nov. 1889, št. 1254 in št. 524 naznanjenih, izhaja, da to dalmatinsko premožko društvo v Trstu nima v okraji revirnega rudarskega urada v Ljubljani (za Kranjsko, Gorico, Gradiško in Trst) nikakega rudokopa, pač pa premogokop pri Skradinu v Dalmaciji, — in oziraje se na to, da to društvo v Trstu ni vpisano niti v tusodni trgovski knjigi, niti v tusodni rudarski knjigi.

Rekurzu, ki ga je V. B. vložil, ugodilo je višje dež. sodišče z odločbo z dne 30. dec. 1889, št. 11830 in odredilo določitev naroka po § 63. konk. r. Razlogi: Po smislu § 76. jur. n. mora se konkurzna razprava o rudniškem društvu kot takem vršiti pri tistem

sodnem dvoru I. stopnje, katero je določeno, da izvršuje rudarsko sodno oblast nad njim. Ker posebnih določil glede rudniških društev ni, smatrati je ono sodišče pristojnim, katero je po občnem ustanovilu § 26. jur. n. poklicano glede na sedež vodstva take pravne osebe. Sedež »dalmatinskega premožkega društva« pa se nahaja v Trstu in ker se je po členu IX. minist. nar. z dne 6. dec. 1853, št. 261 drž. zak. v začasno izvrševanje rudarsko sodne oblasti na Primorskem določilo dež. sodišče v Lj. kot rudarsko sodišče, ne da bi to pozneje razveljavljeno bilo, potem, ker iz tega, da ni dež. sodišču v Lj. glede tega rudniškega društva voditi rudarske knjige, nikakor ni moči izvajati nepristojnosti imenovanega sodišča, kajti spisovanje rudarske knjige je le del področja, rudarskim sodiščem pristojnega, — onda je utemeljena pristojnost zaprosenega sodišča.

Najvišje sodišče je revizijskemu rekurzu premožkega društva z odločbo z dne 23. aprila 1890, št. 4170 ugodilo iz teh-le razlogov: Nedvomno izhaja iz §§ 65., 66., 49., 50. ces. pat. z dne 20. nov. 1852, št. 251 drž. zak., da pristojna izvrševanje rudarsko-sodne oblasti onemu sodnemu dvoru prve stopnje, v čigar rudarsko-sodnem okoliši se ruda koplje in rudokop leži. Zategadelj ne more glede rudarsko-sodne pristojnosti sedež vodstva rudniškega društva biti v nikakem slučaju merodaven. Po dopisih c. kr. revirnih rudarskih uradov v Ljubljani in v Zadru pa nima »dalmatinsko premožko društvo« v Trstu v okoliši prvo-imenovanega urada nikakega rudokopa, nego le premogokop pri Skradinu v Dalmaciji, tako da ne spada pod rudarsko-sodno oblast dež. sodišča v Lj., a zato je bilo zgoraj omenjeno, pri tem sodišči vloženo prošnjo z ozirom na § 76. navedenega ces. pat. kar naravnost zavrniti zaradi nepristojnosti zaprosenega sodišča.

Trgovsko pravo,

Pribito opravilo ni, če se določi zgolj rok za izpolnitev.

Tožitelj F. R. je dne 27. junija 1889 kupil od toženca A. Ž. 30 veder vina po 5 gld. Dne 27. julija hotel je vino prevzeti, a bilo je uže drugam prodano. Zaradi tega zahteva 70 gld. odškodbe, češ, da je toženec sklenjeno pogodbo prelomil, oddavši vino drugam, zakrivil, da ni moči izpolniti je. Odškodnina, da se sestavlja nekaj

iz razlike med kupno in prodajno ceno, nekaj pa iz provzročenih gotovih izdatkov.

Prva inštanca je tožbo odbila iz nastopnih razlogov: Tu bi bilo prisoditi odškodnino po smislu občnih pravnih pravil le tedaj, ako bi bil toženec neopravičeno vino dalje prodal in tako storil, da pogodbe ni moči izpolniti. Tožitelj mora dokazati krivdo toženčevu. Kupil je vino, pravi, domenivši se, da je prevzame, kedar bode moči, in da bode to trajalo morda 14 dnij; ni se bil torej določil čas izročitvi. Ta trdittev je neverjetna uže sama po sebi, kajti kmetje, katerim se toženec prišteva, prodajajo vino, da kmalu denar dobijo; tudi prodavec ne bode maral dolgo imeti vina na svojo nevarnost v kleti, sosebno ker bi se po izjavi zvedencev rado spridilo. Te trditve pa tožitelj tudi ni dokazal. Pač pa je toženec po pričah dokazal, da se je tožitelj dné 27. junija 1889 zavezal prevzeti vino v 14 dneh. To tudi tožitelj indirektno priznava v repliki, češ, da se toženec ni ravnal po predpisih trgovskega zakonika, ker mu ni svoje namere objavil. Omeniti je tu, da je opravilo, na katero se tožba upira, absolutno trgovsko opravilo, kajti tožitelj je krčmar ter je kupil vino, da ga dalje proda (čl. 271, št. 1 trg. zak.). Vender pa ni toženec s tem, da je po preteklem določenem času vino dalje prodal, pogodbe prelomil, ker je tist čas bila pogodba za njega uže »eo ipso« razdrta. Dognano je, da je bil prejemu vina pogojen določen čas, da ni tožitelj ta čas po vino prišel; nastopila je torej pri njem »mora solvendi et accipiendi«, in tako je imel zaradi določene točnosti (čl. 328 št. 1 kaz. zak.) toženec pravico poprijeti se pravnih dobrot iz čl. 357 in 354 trg. zak., to je od pogodbe odstopiti, kakor se ne bi bila sklenila, in ni mu bilo treba ravnati po čl. 343 in 356 trg. zak., kajti tudi tukaj velja načelo: »dies interpellat pro homine«. Iz tega je razvidno, da tu ni bilo treba ratifikacije; ker pogodbo je bilo točno v 14 dneh izpolniti, in ker se to ni zgodilo, bil je toženec upravičen misliti, da je tožitelj od pogodbe odstopil ter da tudi njega več ne veže, zatorej pa tudi ni moči govoriti o nikaki krivdi po prelomitvi pogodbe in bilo je tožbo odbiti.

Višje sodišče je z odločbo z dne 30. decembra 1889, št. 11931. prvo razsodbo predrugačilo in tožitelju priznalo sicer ne zahtevanih 70 gld., pač pa 50 gld. Razlogi: Po priznanji toženčevem je dokazano, da je tožitelj dne 18. ali 19. julija 1889 k

tožencu prišel po kupljeno vino, da pa je toženec tist čas to vino uže drugemu prodal bil. Tako je tudi dokazano, da tožencu ni bilo več moči pogodbe izpolniti. Toženec trdi, da se je dne 27. junija 1889 s tožiteljem domenil, da se kupljeno vino prevzame v 14 dneh, pričenši s 27. junijem 1889, da je tožitelja, ko ga v 14 dneh ni bilo po vino, čakal še 5 dnij in še-le potem to vino dalje prodal. Tožitelj pa pravi, da je tedaj samo obljubil, da bode posodo, potrebno v pretakanje, dobil in poslal prej ko moči, znabiti v 14 dneh, vsekakor pa pred jednim mesecem. S pridobninskim listom je dokazano, da je tožitelj krčmar; torej je vino kupil, da ga naprej proda, in kup je po čl. 271 trg. zak. trgovsko opravilo. Priče potrjujejo, da je pri pogodbi na vprašanje toženčevo tožitelj odgovoril: »po vino pridem v 14 dneh«, a tudi, da takrat ni bilo zmenjeno, kaj se bode zgodilo, če tožitelj v 14 dneh ne pride po vino. Ni torej, da bi bilo govoriti o sklepu pribitega (fiksne) opravila po smislu člena 357 trg. zak. Toženec po čl. 356 trg. zak. ni bil upravičen odstopiti jednostranski od sklenjene pogodbe in prodati drugam vino, tožitelju prodano, ampak on bi bil moral, če je hotel od pogodbe odstopiti, to objaviti tožitelju in mu še dati primerni rok za prevzete vina. Toženec ne trdi, da je to objavil tožitelju, mora torej, ker je vino uže drugemu prodal in pogodbe ne more več izpolniti, tožitelja odškodovati. Tudi, če ni v tej pogodbi, kakor toženec trdi, trgovsko opravilo po čl. 271 trg. zak., bil je toženec po § 919. obč. drž. zak. le upravičen tirjati, da se natanko izpolni pogodba in povrne škoda, ni pa smel jednostranski odstopiti od pogodbe. Tožitelj zahteva od toženca povračilo storjene škode in aro, vsega vkupe 70 gld. Zvedenca to svoto smatra za primerno. Če se pa pomisli, da je tožitelj svoje škode nekoliko sam kriv, ker ni po svoji obljubi čez 14 dnij po vino prišel in je morda s tem toženca zapeljal v napačno, če tudi ne opravičeno domnevo, da ni na pogodbo več navezan; če se dalje pomisli, da je tožitelj sam tožencu rekel, da je zadovoljen, če mu toženec 30 gld. odškodbe plača; in če se pomisli, da bi si tožitelj lahko drugo vino omislil, ker je okolica v K. obče znana vinorodna zemlja, in da mu ni bilo treba škode v zahtevanem znesku trpeti, onda je bilo skržiti zahtevano odškodnino po § 1304. obč. drž. zak.

Najvišje sodišče je z odločbo s 5. marcija 1890, št. 2486, razsodbo višjega sodnika potrdilo.

Razlogi:

Za izpolnitev zadevne kupne pogodbe dogovorila sta tožitelj in toženec po izpovedih prič 14dnevni rok, počenši z dnevom sklenjene pogodbe. Iz tega dogovora ne izhaja, da bi postavljeni rok bil glavni obsežek izpolnitvi kupne pogodbe. Tudi okoliščine tega slučaja ne kažejo, da bi prodavec, oziroma kupec le tedaj zavezan bil, če nasprotnik izpolni domenjeni rok. Pribito opravilo po smislu čl. 357 trg. zak. to ni. Če je tožitelj s prejemom vina mudil, ker v določenem roku ni prišel k tožencu po vino, zato toženec ni bil upravičen, meni nič tebi nič vino drugemu prodati, ampak ravnati bi moral po čl. 343 trg. zak. In ker dné 17. ali 18. julija toženec ni mogel vina tožitelju dati, ker je je bil uže preje prodal drugam, prišel je po oddaji vina v zamudo, a tožitelj ima po čl. 355. trg. zak. pravico, da namestu izpolnjenja tirja odškodbe zaradi neizpolnjenja. Namen, da bode to odškodbo tirjal, je tožitelj po dokazu s pričami tožencu naznanil (čl. 336 trg. zak.). Na vsak način je bil tožitelj upravičen storiti nadomestni kup ter zahtevati razliko kupne cene za odškodnino. Zakon pa ne ukazuje, da je poprej kupiti drugo vino, predno je smeti odškodbe tirjati. Odškodbeno svoto bilo je določiti po čl. 283. trg. zak. Tožitelj opira zahtevano svoto na pogojeno določeno kupno ceno s stroški za prevoz vina tja, kjer ima svoj obrt, in na prodajno ceno vina na debelo, všteti tudi dano aro. Po mnenji zvedencev je tožitelj manjšo svoto zahteval, nego li račun znaša. Višje sodišče je zahtevano odškodnino znižalo za več nego tretjino, imelo pri tem tudi krivdo tožiteljevo v čisljih ter nanašalo se na § 1304. obč. drž. zak. Ni torej, za kar bi se bilo pritožiti zoper razsodbo drugega sodnika.

Kazensko pravo.

- a) Zanimivejše razsodbe v obrano zakona (§§ 33. in 292. kaz. pr. r.).

XI.

K razlagi §§ 19. do 22. tisk. zak.

V Celjskem časopisu »Deutsche Wacht« z dne 29. avg. 1889 bil je priobčen uvodni članek pod naslovom »Eine Pervakenbank«.

Obrača se članek zoper južno-štajersko hranilnico v Celji, češ, da je njej poglavitni namen služiti slovensko-narodnim interesom. Koncem članka je citati o ustanovljenji (ironično »Pervakenbank« imenovane) južno-štajerske hranilnice to-le: »Wie mit unserer Cilli'er Sparcassa, so steht es mit allen Sparcassen in den Bezirken, die an die Gebiete jener fünf Bezirksvertretungen angrenzen, welche auf den Altar der nationalen Unduldsamkeit ganze 10.000 fl. niedergelegt haben, um die Einlagen der Pervakenbank vor Verlusten zu schützen. Wahrhaftig eine geringe Garantie gegenüber den Eventualitäten, welchen die Einlagen ausgesetzt sind.« Ravnateljstvo hranilnice pošlje uredništvu rečenega časopisa na podlagi § 19. tisk. zak. popravek, kateri bistvenega toliko pove, da je neresnična člankova trditev, kakor bi tistih 10.000 gld., katere je dalo pet okrajnih zastopov, ustanoviteljev južno-štajerske hranilnice, bilo jedino jamstvo vlagateljem, kajti po pravilih, potrjenih od oblasti, prevzelo je teh pet zastopstev, in deželni odbor je to odobril, jamstvo za zavod sploh, torej celo neomejeno, in vrhu tega dalo še 10.000 gld. v posebno poročilo za vloge in njihovo obrestovanje po pravilih, tako da bi vseh 54 občin v teh okrajih moralo skrbeti za zavodove obveze, ako bi ne zalegel rečeni donesek. Tudi se popravlja izraz »Pervakenbank« tako, da zavod ni banka, nego hranilnica, ustanovljena po regulativu, v Avstriji veljavnem.

»Deutsche Wacht« je priobčila ta popravek, toda brez napisa in podpisa, potem prenašajoč nekatere stavke, a izpustivši druge. Potem tudi popravek ni bil natisnjen v oddelku, ki ga ima list za uvodne članke, nego v rubriki »Rundschau«. In končno še bil je potisnjen v beležko z nadpisom »Boulanger, der brave General« in sicer tako, da je pretrgal besedilo te beležke v sredi stavka in ga torej manj pozorni čitatelj ni mogel zapaziti.

Ravnateljstvo južno-štajerske hranilnice je zategadelj naperilo zoper urednika Alwina E. obtožbo zaradi prestopka §§ 19. in 22. tisk. zak. Obtoženca k glavni obravnavi ni bilo, a njegov zastopnik je dejal, da po njegovih mislih obtoženec ni bil dolžan ničesar popraviti, ker grajani uvodni članek sploh ne poroča nikakih dogodeb, in gotovo ne neresničnih, sicer pa da je obtoženec izpolnil dolžnost, če jo je imel, ker popravek je izišel prav na tistem mestu (t. j. na 2. str., 3. predal lista), kjer je bil članek, ki ga je bilo popraviti.

Mestno-deleg. okrajno sodišče Celjsko je spoznalo obtoženca Alwina E. z razsodbo z dne 10. septembra 1889, št. 3190 krivim prestopkov po §§ 19., 21. in 22. tisk. zak. ter obsodilo ga po §§ 267. kaz. zak. in 21. tisk. zak., uporabivši § 266. kaz. zak., v denarno kazen 5 gold. ali 24 ur zapora. Okrajno sodišče je sodilo, da je ravnateljstvo južno-štajerske hranilnice smelo zahtevati, naj se popravijo poročila o zavodu v omenjenem članku, da je odgovorni urednik časopisa »Deutsche Wacht«, potisnivši popravek pod »Rundschau« v beležko z naslovom »Boulanger, der brave General«, namestu da ga je uvrstil v rubriko uvodnih člankov, branil se brez razloga dati popravek v tisk po zakonovem načinu; da je naposled zakon prekršil, ko popravka ni po § 22. tisk. zak. priobčil neizpremenjenega, nego brez nadpisa in podpisa, izpustivši nekatere stavke in prenašivši druge.

Zoper to obsodbo se je obsojenec poprijel vzklica. Pri vzklicni obravnavi sta obtoženec in zagovornik še poudarjala, da je popravek petkrat daljši nego li članek, ki ga je bilo popraviti. Okrožno sodišče Celjsko kot vzklicno sodišče je ugodilo vzklicu z razsodbo z 31. okt. 1889, št. 14649 ter oprostilo obtoženca po §-u 259., št. 3 kaz. pr. r. od obtožbe. Sodilo je tudi vzklicno sodišče, da urednik članka, ki mu je kot popravek poslan bil, ni priobčil v listu na pravem kraju, pač pa v izpremenjeni obliki, toda spoznalo je, da se je urednik po pravici branil popravka, češ, da v popravljenem članku niti ni trditve, da je tistih 10.000 gld., katere so dali peteri okrajni zastopi in ki jih članek omenja, jedino jamstvo vlagateljem, da je zaradi besedij tega stavka lahko tudi še kaka druga občna garancija poleg imenovane, specijalne in prav res kot neznatne popisane garancije, da se zatorej pisanje, kateremu je ime popravek, nikakor ne kaže kot poprava poročane, baje neresnične dogodbe, nego največ kot dopolnilo, pojasnilo izvestja, resničnega samega po sebi. Poudarja tudi vzklicno sodišče, da za obseg popravka, ki ga je brezplačno tiskati, naj ni merodaven ves, poprave potreben članek, nego le stavek, ki ga je popraviti v njem. Potem da obtoženec ni bil obvezan, dati v tisk brez odplačila poslanega popravka, kateri je več nego dvakrat daljši, in zatorej je upravičen bil, ko ni hotel vsprejeti popravka, ker ravnateljstvo hranilnično ni niti plačalo niti plačati obljubilo uvrstnine.

Na to je prišla pritožba ničnosti v obrano zakona in kasa-
cijsko sodišče je s plenarno odločbo z dne 17. aprila 1890,
št. 1631 izreklo: Z razsodbo ^{okrajnega} sodišča Celjskega kot vzklic-
nega sodišča v prestopkih z dne 31. okt. 1889, št. 14649, katera
Alwina E., odgovornega urednika časopisa »Deutsche Wacht«
oprošča od obtožbe zaradi prestopkov po §§ 19., 21. in 22. tisk.
zak. z dne 17. dec. 1862, drž. zak. 1863 št. 6, prekršen je zakon
in sicer v §§ 19., 21. in 22. tisk. zakona.

Razlogi:

1.) Uže to, da po mnenji okrožnega sodišča članek »Eine Per-
vakenbank« kar nič ne trdi, da jedino le fond 10.000 gld. daje var-
nost za izpolnjevanje obvez južno-štajerske hranilnice, vzbuja for-
malne pomisleke. Kajti sodni dvor pozabi, razlagajoč si članek, da
je v njem beseda »ganze« (10.000 gld.), katera vender le odloči
smisel članka. A tudi ne glede na to je pomota juristični nazor,
iz katerega se snuje razsodba, češ, da je pravica popravljanja dana
samo tedaj, kedar se trdi pozitivno neresnična dogodba, a ne tedaj,
kedar se nepopolno popisuje, kedar se zamolčijo resnične dogodbe,
ter tako prevrača stanje stvari, priobči torej stvarno neresničen
popis. Tako pa je tukaj. Kajti brezdvomno bi sleharen nezapleten
čitatelj, ki bi šele po grajanem članku spoznal imovino južno-šta-
jerske hranilnice, moral si misliti, da je rečeni fond jedina hranil-
nična varnost, ker ta članek govori jedino le o 10.000 gld. garan-
cijskega fonda, češ, da je jako majhen, molči pa o vsaki drugi
varnosti za vlagatelje. Če je članek razpravljajal garancije sploh,
katere nudi hranilnica, in če se je vprašal, so li zadostne, onda bila
naj bi podana slika postala prava, bil naj bi govor o vseh var-
nostih, ki jih daje hranilnica. Ako pa se to ni zgodilo, ako se je
zamolčala varnost in to najboljša (neomejeno jamstvo peterih
okrajnih zastopov), ta popis ni bil več po resnici in treba mu je
bilo popravka. Tako je ta nazor prirodni, da skoraj ni treba kazati
tu na pozitivna zakonova pravila, tako na § 300. kaz. zak., kjer se
»prevračanje dogodeb« tako ceni kakor »neresnične navedbe«. Ko-
likor se torej prostilna sodba opira na nazor, da pravico poprav-
ljanja ustanavlja zgol pozitivna napačna navedba, a ne nepopolni,
prevračajoč popis, ta razsodba prekršuje zakon v § 19. tisk. zak.

2.) A tudi celo tedaj, če bi bilo môči vzklicnega sodišča stališče, katero se pod 1.) ometa, spoznati za upravičeno, ne bi oprostitvev od obtožbe bila osnovana, kolikor se nanaša tudi na § 22. tisk. zak. To določilo obvezuje urednika, da mora natisniti »neizpremenjena in brez kakeršnega koli vpletka« pisanja, zaznamovana v §§ 19. in 20. tisk. zak. Po našem tisk. zak. je to ustanovilo čisto nezavisno od § 21. tisk. zak., s katerim tudi nima iste kazni. Oba delikta (prestopok §-a 21. in prestopok §-a 22. tisk. zak.) se lahko skupaj namerita, kakor tukaj-le; ni, da bi moralo tako biti, ker lahko je tu prekršek jednega zakonovega določila, ne da bi se vprašalo po drugem. § 21. tisk. zak. rešuje vprašanje, kako je kazniti urednika, ki se je neosnovano branil, storiti svojo dolžnost poprave sploh ali vsaj po zakonitem načinu (§§ 19. in 21. tisk. zak.) Po njem je torej odločiti, ali je v posameznem slučaju imel urednik po zakonu dovolj razloga, da se je branil vsprejeti popravek, ali se je osnovano tega branil. Samo za odgovor na to vprašanje je merodavno razmišljanje, ali grajani članek res obsega dogodbo, katero je popraviti, ali popravek obsega samo to, kar se tiče dogodeb itd. Drugo, od pravice urednikove, da se sme braniti, čisto različno vprašanje rešuje § 22. tisk. zak. Le-ta prepoveduje nepogojno, da bi se kaj izpustilo ali pritaknilo v popravkih, kateri pridejo v tisek. S tem bodi varovana pravica popravljalčeva, da ga čuje javnost in da on pove samo tisto, a tudi vse tisto, kar po njegovih mislih služi popravku dogodeb, ne da bi ga motilo kako prevračanje, katero lahko nastane, ako se kaj izpusti ali pritakne. Ta v § 22. ustanovljena dolžnost urednikova nima ničesar opraviti z njegovo pravico po §-u 21. tisk. zak., da sme zavriniti popravek. Zmotna bi torej bila misel, da se urednik tedaj, kadar je upravičen popravek zavriniti iz kakega razloga po § 21. tisk. zak., lahko odreče tej pravici, da pa lahko popravek, ki sicer po zakonu ni popravek, priobči izopačivši ga s tem, da je kaj izpustil ali pa pritaknil. Res se § 22. tisk. zak. sklicuje na »spise, zaznamovane v §§ 19. in 20. tisk. zak.« Toda izraz se ne prilega zgolj takim popravkom, ki so po vseh zakonovih propisih; ti propisi so v §§ 19. do 21. tisk. zak.; nego izraz obsega po svoji besedi vsa tista pisanja, ki so formalno popravki, to so vsa tista, ki se po § 21. tisk. zak. kažejo kot »kak po določbah §§ 19. in 20. tisk. zak. za sprejetev podan spis«. Saj je formalni značaj popravka (kot izvestja,

katero hoče popraviti, četudi dejanski ne popravlja) pripoznava tudi tako, da naj po trdni sodni praksi sodnik ne pretresa materialne resnice v popravku. Če torej urednik misli, da lahko z razlogom zabranjuje popravek, onda naj stori, da bode to razsodil sodnik po smislu § 21. tisk. zak.; lahko se brani upravičen, in tedaj ga ne doleti nikaka kazen; nikdar pa to ne more uredniku dajati pravice, da bi se pregrešil zoper jasni propis § 22. tisk. zak. nad popravkom samim (nad duševno svojino popravljalčevo). Res zakon dopušča zavrniti popravek, ki nima dotične oblike, in to prisili popravjalca indirektno, da popravek sestavi po zakonu. A uredniku brani predrugati popravek § 22. tisk. zak. Ker se sodni dvor tega ozira ne drži in ker je, četudi spoznavši, da je popravek južno-štajerske hranilnice izišel v »Deutsche Wacht« izopačen, vender-le obtoženca oprostil tudi prestopka po § 22. tisk. zak., onda je s tem prav tu prekršil zakon.

3.) Razsodba okrožnega sodišča Celjskega je naposled prekršila § 19. tisk. zak., ker je izrekla, da se je urednik tudi zategadelj upravičeno branil, priobčiti popravek po zakonu, ker ravnateljstvo hranilnice ni bilo niti plačalo uvrstnin za popravek, niti izjavilo, da je v to voljno. Ali obtoženi urednik ni zahteval plačila uvrstnin in sploh stoprav pri vzklicni obravnavi se je s tem zagovarjal, da je hranilnično ravnateljstvo obvezano plačati uvrstnine. Ne glede na to pa pokaže se takoj, če se le pogleda popravek ter primerja s popravila potrebnim člankom, da je popravka po obsegu veliko manj nego članka, zoper katerega je obrnen, da torej tu ne more biti ni najmanjšega govora o zakonovem pogoji za plačevanje uvrstnin, pogoji tem, če popravek presega dvojno mero članka, ki ga je popraviti. Povse zmotna in jasnim besedam zakonomim protivna pa je razsodbi podložena misel, češ, da je besedo »članek« v 2. odst. § 19. tisk. zak. tako tolmačiti, da z njo ni misliti vsega sestavka, zoper katerega meri popravek, nego v članku le tisti stavek, ki ima v sebi grajano trditev. Gotovo bi se bil zakon v tem slučaju moral poprijeti drugačnega izraza, a ne podanega; saj tudi nemški, avstrijskemu tiskovnemu zakonu jako podobni tisk. zakon iz l. 1874 ima na analognem mestu (čl. 11 odst. 3) izraz »zu berichtigende Mittheilung« in sicer z namero, jasno izposvetovanj za zakon, da se pravica brezplačnega popravila mnogo bolj utesni, nego li po našem zakonu.

Zaradi tega bilo je ugoditi ničnostni pritožbi, katero je generalna prokuratura oglasila v obrano zakona.

b) Oče nima pravice vlagati ugovora v imenu svojih nedol. sinov.

Državno pravdnništvo v Lj. je dné 21. maja 1890, št. 2451 dvignilo obtožbo proti nedol. Janezu in Tonetu P. in sicer proti prvemu zaradi hudodelstva težke telesne poškodbe po § 152, a proti obema tudi po § 157 kaz. zak.

Proti tej obtožbi je njiju oče, kot zakoniti zastopnik svojih nedoletnih sinov, po svojem izkazanem pooblaščenju pravočasno vložil ugovor. A višje deželno sodišče v Gradci je z naredbo z dne 18. junija 1890, št. 5981 ta ugovor zavrnilo kot nedopusten: kajti tega pravnega leka se sme poprijeti jedino le obdolženec sam, ne pa kedo drugi za njega.

Književna poročila.

Schematismus der Notare und Notariatscandidaten im Grazer Obergerichtsprengel. Zusammengestellt von Dr. Emerich Herlinger, k. k. Notar in Mautern. Graz. 1890.

Ta 20 strani obsežna knjižica bode zanimala slehernega beleznika ali kandidata. Zlasti jo priporočamo tistim pravnikom, ki hoté na novo vstopiti v ta stan. Nekateré podatke gl. med drobnimi vestmi denašnjega lista.

Zakon od 9. svibnja 1889 o zadrugah u Hrvatskoj i Slavoniji. S propisi i tumačenjem. Sastavio M. Vežić. Tisak i naklada knjižare Lavoslava Kleina u Požegi. 1890.

Izraelićani i vršenje patronatskoga prava. Napisao dr Šandor pl. Bre-sztyensky. Knjižara Dioničke tiskare. Zagreb.

Državni zakonik v slovenski izdaji. Kos LVI. Izdan in razposlan dne 16. oktobra 1889. 164. Razglas finančnega ministerstva od 12. oktobra 1889, da se colnijska podružnica na osrednjem kolodvoru kraljevo-ogrskih državnih železnic v Budimpešti pooblašča za uvozno odpravo poslatev brzinskega blaga, katere po progah kraljevo-ogrskih državnih železnic prihajajo iz inozemstva in so namenjene v Budimpešto. 165. Razglas finančnega ministerstva od 15. oktobra 1889, o colnem ravnanju s hidrosulfitno zmesjo. — Kos LVII. Izdan in razposlan dne 26. oktobra 1889. 166. Razglas finančnega ministerstva od 6. oktobra 1889,

da se razširjajo pravice mali colniji v Gelsi. 167. Razglas finančnega ministerstva od 13. oktobra 1889, da se razširjajo colne pravice mali colniji I. razreda v Bosenski Rači. 168. Ukaz trgovskega ministerstva v porazumu z ministerstvom notranjih stvari od 14. oktobra 1889, s katerim se izpreminja ministerstva ukaz od 5. junija 1886 (drž. zak. št. 89), o razdeljevanji kronovin in dežel, zastopanih v državnem zboru, v petnajst nadzornih okrajev za uradna dejanja obrtnih nadzornikov. 169. Ukaz ministerstva za finance in za trgovino od 15. oktobra 1889, o postopanju z alizarinom po pogodbenem colu za 1 gld. 50 kr. od 100 kilogramov. — Kos LVIII. Izdan in razposlan dne 1. novembra 1889. 170. Dodatni dogovor od 12. decembra 1888 k trgovinski in plovstveni pogodbi med Avstro-ogrsko in Nizozemsko od 26. marca 1867 (drž. zak. št. 102), o vzajemnem postopanju z vzorci, ki jih uvažajo trgovinski potovalci. 171. Dopustno pismo od 18. septembra 1889 za lokalne železnice ozko raztečino od Innsbruka do Halla. 172. Ukaz skupnega ministerstva od 20. oktobra 1889, obsežajoč II. oddelek k imeniku držav, katere so pristopile dogovoru v obrambo kabla od 14. marca 1884, danem v ukazih od 4. aprila 1888 (drž. zak. št. 42) in od 6. januarja 1889 (drž. zak. št. 6). 173. Cisariski ukaz od 29. oktobra 1889 o dovolitvi podpor iz državnih sredstev po računih tirolskim in koroškim, katere so zadele povodnji. 174. Ukaz trgovskega ministerstva od 1. novembra 1889 o dopolnitvi in premembi nekih določil z ukazom od 10. junija 1874 (drž. zak. št. 75) uvedenega kretnega pravilnika železnicam kraljevin in dežel v državnem zboru zastopanih, (zirom) z ukazi od 15. septembra 1881 (drž. zak. št. 100), od 1. julija 1884 (drž. zak. št. 106), od 15. septembra 1885 (drž. zak. št. 131), od 15. julija 1886 (drž. zak. št. 115) in od 20. aprila 1889 (drž. zak. št. 51) k njemu izdanih dodatkov. 175. Ukaz trgovskega ministerstva od 1. novembra 1889 zaradi premembe in dopolnitve nekih določil ukaza od 1. julija 1880 (drž. zak. št. 79), o uredbi prevoza razpočnih stvari po železnicah. — Kos LXII. Izdan in razposlan dne 1. novembra 1889. 180. Razglas ministerstva 1889, s katerim se razznanja dodatno uvrščenje trirazredne mestne višje trgovinske šole v Ustji nad Labo v imenik višjim realkam gledé enoletne dobrovoljne službe enakih učilišč v tozemstvu. 181. Razglas finančnega ministerstva od 17. novembra 1889, da se ustanavlja po en davkovni in sodnji hranilni urad v krajih: Radziechów, Mosty wielkie, Bolechow Monasterzyska, Gwoździec, Kozowa, Olesko, Mszana dolna, Wiśnicz in Stari Sodec v Galiciji. — Kos LXIII. Izdan in razposlan dne 30. novembra 1889. 182. Razglas finančnega ministerstva od 28. oktobra 1889, da se c. k. mala colnija I. razreda v Moldavi (kolodvor) na Češkem pooblašča za uveljavno zacclovanje strojev tarifnih številke 284 a) in b); in pa 284 (bis). 183. Razglas ministerstva za deželno bran in finančnega ministerstva od 4. novembra 1889, s katerim se razznanja dodatno uvrščenje občine Volšberk na Koroškem v 5. vzred vojaško-stanarinske tarife (drž. zak. št. 168 iz l. 1885). 184. Ukaz ministerstva za finance in za trgovino od 15. novembra 1889, s katerim se deloma izpremina veljajoče navodilo za colno-uradno preiskovanje volnenih praj. 185. Razpis finančnega ministerstva od 20. novembra 1889, da se občine otkazujejo iz okoliša okrajnega sodišča v Krynici v okoliš mestno-delegovanega okrajnega sodišča Novi Sodec v Galiciji.

187. Ukaz pravosodnega ministarstva od 20. novembra 1889, da se uradni sedež okrajnega sodišča prelaga iz Krynic v Muszyno v Galiciji. — Kos LXIV. Izdan in razposlan dne 10. decembra 1889. 188. Ukaz ministerstev notranjih stvari, pravosodja, poljedelstva in trgovine od 8. decembra 1889, o naredbah, da se bolezen na gobci in na parkljih ne zatrosi po svinjah iz Galicije v druge dežele. — Kos LXV. Izdan in razposlan dne 15. decembra 1889. 189. Ukaz ministerstev za finance in za trgovino od 9. decembra 1889, da se izpreminja izmera tarnih odbitkov za rudninska olja uvažana iz inozemstva. 190. Ukaz trgovinskega ministerstva od 9. decembra 1889, s katerim se izpreminja začasni plovstveni in porečno-policijski red za Donavo reko od 31. avgusta 1874 (drž. zak. št. 122) v §-u 21. določil za donavski vodotok Dunajski. 191. Ukaz ministerstva notranjih stvari od 12. decembra 1889, o zdravilski odredbini za leto 1890. 192. Razglas finančnega ministerstva od 12. decembra 1889, o tarifovanju iz brona itd. narejenih, z okrasami opravljenih zvonov, nad 5 kilogramov težkih. — Kos LXVI. Izdan in razposlan dne 24. decembra 1889. 192. Ukaz ministerstva za deželno bran od 20. decembra 1889, s katerim se razglašja nova izdaja „Propisa o uredbi črce vojske za kraljevine in dežele, v državnem zboru zastopane, razen Tirolske in Predarelske. — Kos LXVII. Izdan in razposlan dne 24. decembra 1889. 194. Dopustno pisno od 23. novembra 1889, za lokalno železnico iz ozko raztečino od Mori čez Arco v Rivo. 195. Razglas finančnega ministerstva od 17. decembra 1889, da se je kraljevo-ogrska velika colnija II. razreda v Oršovi (Ršavi) pooblastila, cola prosto odpravljati predpošiljane in zapošiljane popotne stvari. 196. Razglas finančnega ministerstva od 17. decembra 1889, da se je opustila colna podružnica, leta 1880. ustanovljena pri blagovnem odhodu kraljevo-ogrskega glavnega poštnega zavoda v Budimpešti. 197. Razglas finančnega ministerstva od 18. decembra 1889, da se v selih Dubiecko in Uhnów v Galiciji ustanavlja po eden davkoven in soden hranilen urad. 198. Zakon od 20. decembra 1889, o nadaljnjem pobiranju davkov in davščin, ter o zalaganju državnih stroškov v času od 1. januarja do konca marca 1890. 199. Zakon od 20. decembra 1889, o dotaciji za vzdrževanje dvoranstva. — Kos LXVIII. Izdan in razposlan dne 31. decembra 1889. 200. Razpis ministra za bogočastje in uk od 16. decembra 1889, s katerim se na poolagi Najvišje odloke od dne 8. decembra 1889 uvaja nov učni in preskusni red farmacevtom za kraljevine in dežele, v državnem zboru zastopane.

Deželni zakonik za vojvodino Štajersko. Leto 1890. I. kos. Izdan in razposlan dne 16. prosinca 1890. 1. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 10. prosinca 1890, o Najvišem potrdilu sklepa štajerskega deželnega zbora z dne 15. novembra 1890, o dokladah in samostojnih davkih, potrebnih za deželni zaklad leta 1890. — II. kos. Izdan in razposlan dne 18. prosinca 1890. 2. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 24. decembra 1889, o povračilu za poldansko hrano, katera gre vojakom na prehodu. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 31. decembra 1889, o Najvišem potrdilu sklepa štajerskega deželnega zbora z dne 9. novembra 1889, o dovoljenju daljnega pobiranja davka od iztočenega piva in iztočenih žganih pijač za leto 1890, 1891 in 1892 v okolišju mestne občine Mariborke. 4. Razglas c. kr. na-

mestnika na Štajerskem z dne 1. prosinca 1890, o oskrbnini javnih bojniških zavodov. 5. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 7. prosinca 1890, o Najvišem potrdilu sklepa deželnega zbora z dne 23. oktobra 1889 o pobiranju 95 %ne občinske naklade v občini Rettenegg za leto 1889.

(Dalje prih.)

Drobne vesti.

V Ljubljani, dne 15. julija 1890.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Nj. ekscel. gosp. pravosodni minister grof Schönborn se je v posebnem pismu zahvalil društvenemu odboru za doposlana mu I. in II. zvezek društvene zbirke „slovenskih zakonov“.

— Društveni izlet dne 15. prošlega meseca zbral je nad 50 društvenikov v prijazni Zatičini. Zastopana je bila posebno močno Ljubljana, potem Novo mesto, Litija, Ribnica, Žužemperk, Kostanjevica, Trebno in Škofja Loka. Prav tako raznovrstno se je delila družba po poklicih pravne službe. Imeli smo med sabo tudi Ljubljanskega župana z večjim številom magistratnih uradnikov, a potem je imela vsaka stroka pravosodja po več zastopnikov. Ljubljančani so bili prišli preko Grosuplja in Višnje gore, ostali od raznih strani Dolenjske. Popoldne je bil eleganten banket v zgodovinsko imenitem Zatiškem gradu. To je bil začetek najlepši družabnosti, ki je trajala do odhoda v polumraku. Prvi je čašo povzdignil g. dr. Papež kot načelnik društva, da je pozdravil vse navzočne člane. Za njim pa nam je govoril iskreno „dobrodošlico“ Zatiški okrajni sodnik g. Jenčič, izražujoč svoje in svojih kolegov veselje nad tem, da je uprav njih dom odbral si „Pravnik“ za svoj prvi izlet. Ta pozdrav je segel vsem v srce. Omenjati nam je treh naslednjih napitnic, katerim je bil vsem namen: poudariti in naglašati v tem lepem zboru složno delovanje slovenskih pravnikov v društvu za uresničenje enakopravnosti. Dež. sod. svetnik g. Vencajz je posebnostno govoril toplo besedo za nemško-slovensko terminologijo, češ, delajmo in delajmo, da jo dovršimo preje ko preje, ker ona nam odbije zadnje napade na slovenščino v uradih; obvestil nas je tudi iz dobrega vira, da pravosodno ministerstvo smatra prireditve terminologije za nujno nalogo slovenskih pravnikov, da je pričakuje in hoče. Notar g. Svetec je primerjal polupretečnost s sedanostjo: ni še trideset let tega, da so uprav njega zaradi predavanja, ki ga je o pravu, a v slovenščini ponudil, zaradi slovenskega zapisnika premeščali z jednega kraja v drugi; vesel nas torej spominja napredka, a tudi dolžnostij po društvu „Pravniku“ in tudi drugače, da se slovensko uradovanje, ki je podloga dobremu pravosodju, vzpne višje in višje. G. dr. Ferjančič je koj na to razpravljaj posamezne strani „Pravnikovega“ področja in nazdravil ideji in prospehu društva „Pravnika“. Pritrjevalo se je tem govorom občno in veselo. Ostale napitnice (gosp. dr. Dolenec, notar Pirnat, župan Grasselli, pristav dr. Volčič, pristav Kastreutz i. dr.) veljale so izletovemu odboru in posameznim oddelčnim gostom. Sosebno simpatična bila je zdravijca Zatiškim gospem in go-

spodom kot mala zahvala za veliki trud, katerega jim je bilo okolo jako srečnih priprav za goste. Poleg tega se je vse popoldne pletla živahna zabava, katere cvet je bilo umetno petje pravniškega kvarteta Ljubljanskega. „Pravnikov“ kronist ni, da bi zabeležil vse prijetnosti in veselosti poletnega izleta in je del tega uže storil tukajšnji dnevnik, pač pa lahko reče jedno: da je prvi „Pravnikov“ izlet bil veder pojav združenih močij „Pravnikovih“, da je popolnil moralne moči za naše smotre in da torej ne ostane le lep spomin vdeležencem, nego tudi društveno delo „Pravnikovi“ kroniki! — Fotografije „Pravnikovcev“ na izletu v Zatičini je dobiti po 1 gld. 50 kr. Društveni blagajnik g. notar G o g o l a blagovoljno posreduje pri naročanju.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: Okr. sod. pristav S. Gandusio v Tržiči okr. sodnikom v Buzetu; okr. sod. pristav M. Gabrielčič v Tolminu okr. sodnikom v Podgradu; okrož. sod. pristav F. Dukič v Gorjici okr. sodnikom v Bolci; pravni praktikant dr. G. Delpin v Ljubljani avskultantom; zemljeknj. vodja v Mariboru Fr. Galler načelnikom dež. knjige v Ljubljani; zemljeknj. vodja v Kranji Ig. pl. Kleinmayr pristavom dež. knjige v Ljubljani; not. kand. dr. J. Zencovich notarjem v Sežani; — začasni okr. komisariji K. Deperis, V. Parma in Št. Lapajne definitivnimi; vladni koncipisti J. Tekavčič, J. Pollak in E. baron Winkler zač. okr. komisariji; zač. vlad. koncipist V. Haas in vlad. konceptni praktikantje dr. Fr. Hainz, A. Pirc in Avg. pl. Fladung defin. vladnimi koncipisti; vlad. konc. praktikanta O. Detela in H. grof Attems zač. vladnima koncipistoma, — vsi na Kranjskem — Premeščen je: Notar M. Kosér iz Idrije v Ptuj. — Med odvetnike je vpisan dr. Val. Krisper v Ljubljani. — Vpokojen je pristav deželne knjige And. Reichl v Ljubljani. — Odpovedala sta se uradu: notar dr. F. Rudesch v Ljubljani in avskultant za Primorsko dr. Ot. Rybař. — Umrli sta: notar J. Triller v Škofji Loki dne 29. marcija in sod. pristav dr. T. Petritsch v Brežicah dne 28. junija.

— (Notarji in kandidatje.) Vseh notarjev bilo je v območji dež. viš. sodišča Graškega, kakor čitamo v „schematizmu“ (gl. književna poročila), koncem 1889. leta 139 in sicer: na Štajerskem 77, na Koroškem 31 in na Kranjskem 31. Vseh kandidatov pa je bilo 96 in sicer: na Štajerskem 56, na Koroškem 18 in na Kranjskem 22. Najstariši notar po letih je naš starina (preglednik računov društva „Pravnika“) dr. Jarnej Zupanc; najdelj notar pa je Neumann Friderik v Stainzu, namreč uže 50 let. Na Kranjskem imamo najmlajše notarje: dva nimata niti po 30 let. Notarski kandidatje Dunajskega dež. višjega sodišča čakajo po 20, tudi 25 let, na službo, na Češkem po 15 do 20 let, nemški Štajerci po 12 let, Korošci po 10. Na Kranjskem je bilo doslej še zelo ugodno, toda če pomislimo, da se je v zadnjih 20 letih povprečno imenoval na Kranjskem po jeden notar na leto, jasno je, da od sedanjih 22 kandidatov polovica nima dosti upanja, še v tem stoletji doseči notarijata, četudi slabega.

— (Nemško-slovenska terminologija.) Zadnjič smo omenili, da odbor društva „Pravnika“ razpošilja posebna pisma tistim, ki bodo izpisavali zakonike za našo bodočo terminologijo. Sedaj je rezposlano vse, delo razdeljeno

nad 60 sotrudnikom. Takšen poziv, kateremu bode gotovo vsak izmed častitih adresatov dal odgovor v obliki dovršene naloge, slóve:

P. n.

Vsak dan je očitniše, kako živo za slovensko uradovanje pogrešamo ustanovičenih izrazov. Zaradi izredne gibčnosti slovenskega jezika porodila je slovenska praksa toliko različnega izraževanja, da je to naravnost kvarno uradovanju, katero povse zahteva stalnosti in zanesljivosti izrazov. Pripraviti naši praksi jednoten jezik, podložiti jej temelj nemško-slovenske juridično-politične terminologije, — za to je prišel sedaj zadnji čas, v to se čuti zavezano društvo „Pravnik“, katero tu pričenja to velevažno delo, stopajoč pred Vas z nastopnim uljudnim pozivom:

Glede na to, da so sedanjemu pravniskemu jeziku v podlogo kolikor toliko slovenski prevodi nemških zakonov, ukazov i. t. d. in da nam ti prevodi z večine podajajo najboljše slovarsko gradivo, treba je gotovo, da natančno izpišemo vse državne in deželne zakonike, to je: da točno primerjamo njih nemško besedilo s slovenskim prevodom, potem pa, da vestno zapišemo, katera slovenska beseda ali fraza se prilega nemški besedi ali frazi.

„Združenimi močmi“ dalo se bode to dovršiti.

Izpisavati je vse zakone, ukaze i. t. d. razun tistih, v upravo zasekava-jočih propisov, ki jih praksa malo pozna. In zapisavati je vse tiste besede in fraze, ki jih potrebujemo za prawniški jezik in govor. Imajoč v čisljli praktični pomen bodočega prawniškega slovarja, ne bode težko pogoditi, kaj li naj se izpiše, oziroma kaj zapiše, — samo da tu veljá: bolje več, nego manj. Sosebno je važno in potrebno, da se ne zapisujejo le termini sami na sebi, ampak tudi cele fraze in še bolje celi stavki, v katerih je rabljena slovarski važna beseda.

V formalnem pogledu pa zlasti prosimo:

1.) da se vsak termin, vsaka fraza, oziroma vsak stavek zapiše na poseben listek;

2.) da se fraza zapiše na toliko posebnih listkov, kolikor je v njej slovarski važnih besed in sicer sedaj s to nemško besedo na čelu, sedaj z drugo, a vselej bodi ta beseda podčrtana;

3.) da se zapisuje na sedez-listke (šestnajsterko navadne pisarniške pole) s črnilom in razločno, zgoraj nemški, v sredi slovenski, spodaj „locus citatus“ slovenskega prevoda in pa opomnja, da se je zapisala fraza še na drug listek pod to in to načelno nemško besedo.

Nadejé se, da bode te, p. n. gospod, radi posvetili Svoj blagi trud tej gotovo prevažni nalogi, prosimo le še, da bi takoj blagovoljno začeli izpisavati, a v treh mesecih doposlali storjeno delo društvenemu tajniku dru. Danilu Majaronu v Ljubljani.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gl., za pol leta 2 gl.

Uredništvo je v Ljubljani, št. 8 na Bregu; upravništvo pa na Križevniškem trgu št. 7.